

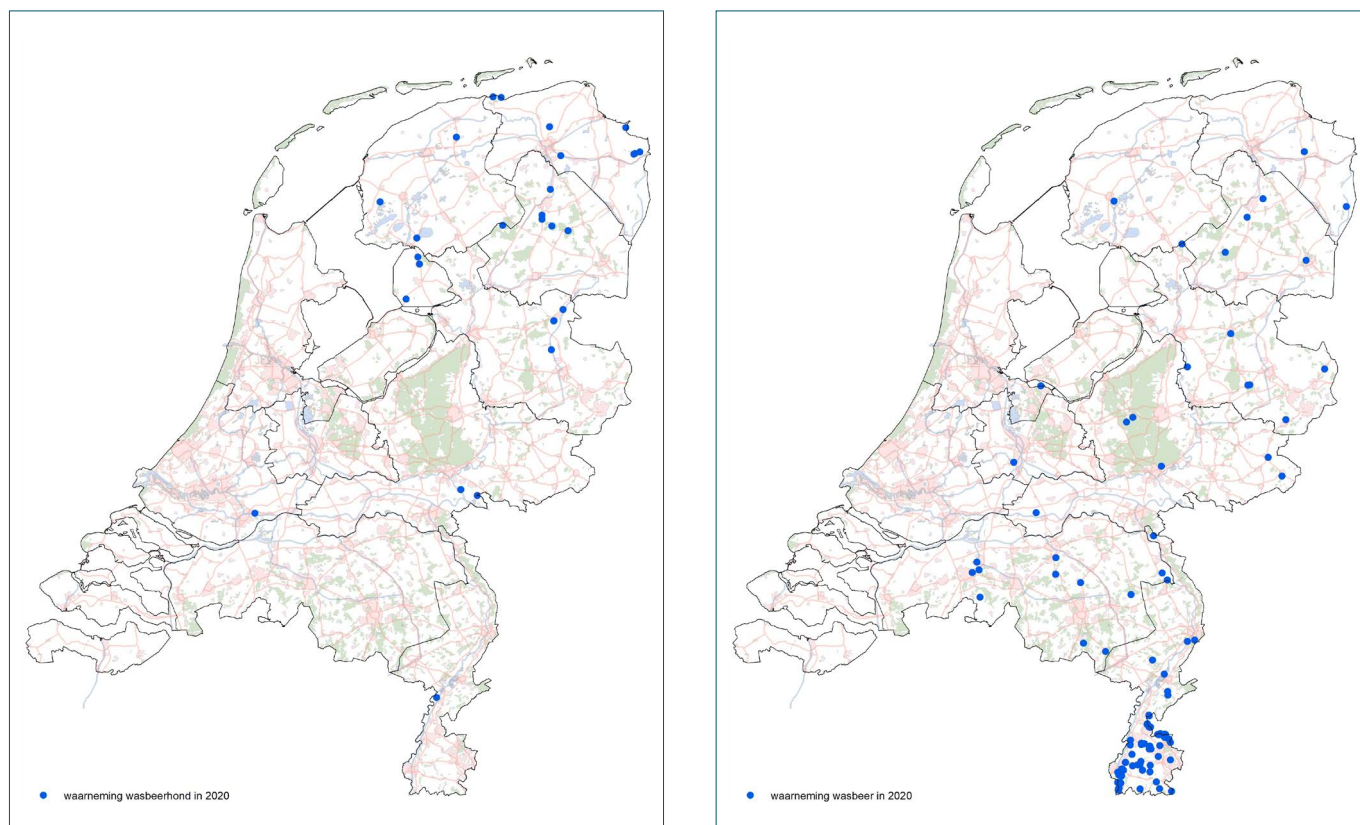
NEM Verspreidingsonderzoek Exoten

In Meetprogramma Verspreidingsonderzoek Exoten (gestart in 2019) worden data verzameld van invasieve exoten van de Unielijst (EU-exotenverordening 1143/2014). Het gaat om wasbeer, wasbeerhond, muntjak, beverrat, muskusrat, Indische mangoeste, rode neusbeer en vier exotische eekhoorns met als doel om de trend van de soorten in de gaten te houden en een snelle stijging te kunnen detecteren. Voor NEM-VO-Exoten plaatsen deelnemers wildcamera's voor wasbeer en wasbeerhond, levert Unie van Waterschappen data voor beverrat en muskusrat en valideert de Zoogdierverseniging meldingen van invasieve exoten op waarneming.nl, telmee.nl, tuintelling.nl, info@zoogdierverseniging.nl (waaronder exoten eekhoorns) en neemt de data op in de NDFF. Het project heeft niet als doel om de dieren te bestrijden, dit is aan de provincies.

Wasbeer en wasbeerhond

In 2020 is het wildcameraonderzoek naar wasbeer (*Procyon lotor*) en wasbeerhond (*Nyctereutes procyonoides*) van NEM-VO-Exoten uitgebreid naar zes provincies. In 2019 was dat nog drie provincies en dit breidt verder uit totdat uiteindelijk een landelijk netwerk ontstaat. In 2020 zijn in de zes oostelijke provincies (van Groningen tot en met Noord-Brabant) 95 camera's geplaatst op optimale locaties, eerst een maand voor wasbeerhond in september en daarna een maand voor wasbeer in oktober.

Drie locaties leverden beelden van wasbeerhond op wildcamera, het gaat om minimaal vier dieren. Het verspreidingsgebied van wasbeerhond ligt ten oosten van de lijn Rijnstrangen/Nijmegen – Noordoostpolder – Zuidwest-Fryslân – Lauwersmeer, maar ook in Limburg en bij Sliedrecht zijn waarnemingen bekend (zie figuur 1, links). De soort lijkt zich langzaam westwaarts uit te breiden. Sinds twee februari 2019 mogen er geen wasbeerhonden meer gehouden, gefokt en verhandeld worden (met een overgangsregeling). Bij de waarnemingen van wasbeerhonden zullen daarom waarschijnlijk snel minder ontsnapte huisdieren zitten en meer sprake zijn van 'natuurlijke verspreiding'. Bij de wasbeerhond die bij de pilot van NEM Exoten in 2018 op de wildcamera kwam in Noord-Drenthe, is sinds 2018 een extra wildcamera geplaatst. De wasbeerhond wordt sindsdien aangetroffen op deze locatie.

Figuur 1. Gevalideerde waarnemingen van wasbeerhond (links) en wasbeer (rechts) in 2020.

De wildcamera's legden geen beelden van wasbeer vast. Meldingen van buiten het Meetprogramma Exoten laten zien dat het zwaartepunt van de meldingen van wasbeer zich bevindt in Zuid-Limburg, en dat in de oostelijke helft van Nederland in 2020 in iedere provincie enkele waarnemingen van wasbeer zijn gedaan. Ook in Utrecht en Noord-Holland ('t Gooi) werd de wasbeer gemeld (zie figuur 1, rechts). In 2020 liep een bestrijdingsproject in Limburg.

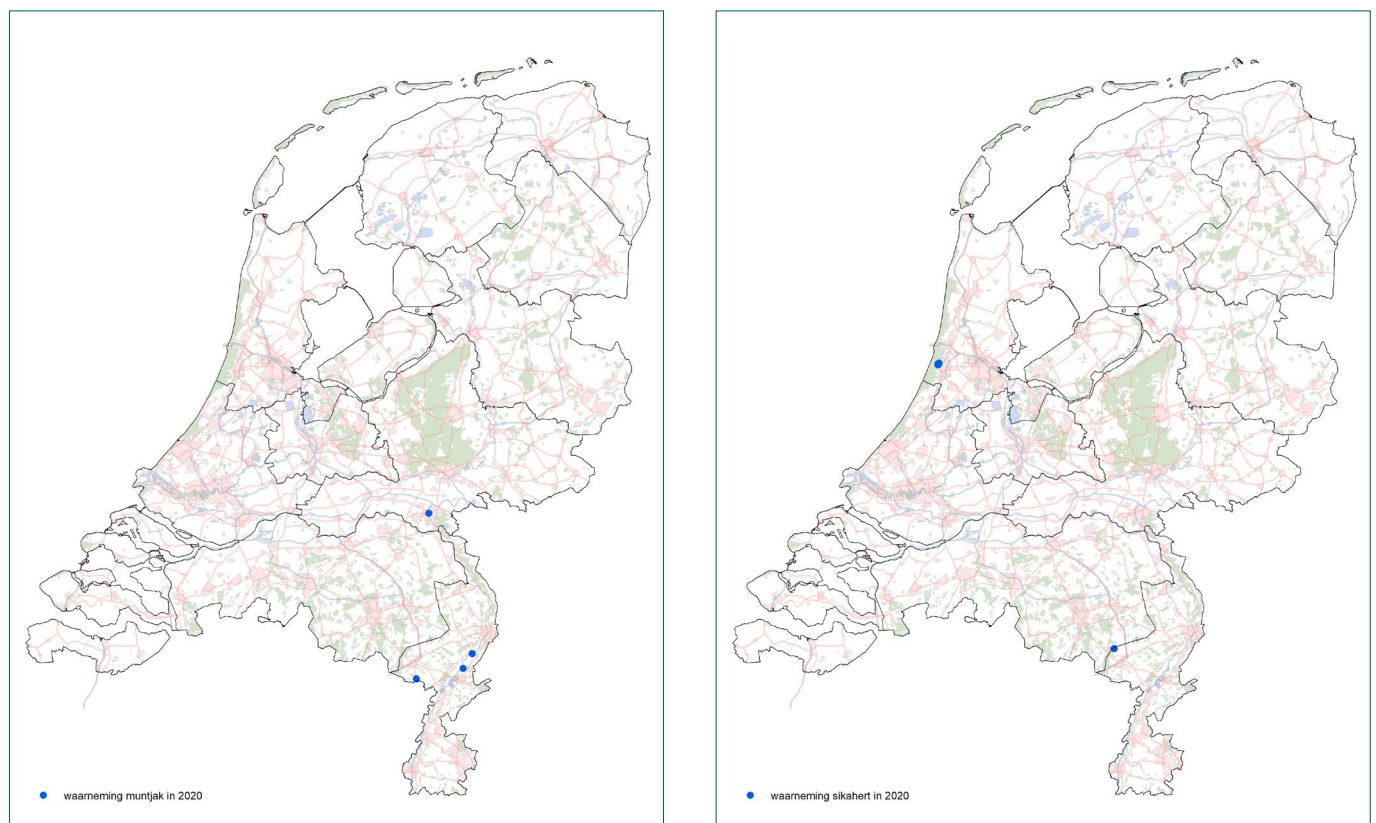
Voor 2021 wordt het cameraonderzoek verder uitgebreid. De camera's voor wasbeer en wasbeerhond worden geplaatst in negen provincies (niet in Zeeland, Noord- en Zuid-Holland). Dat betekent dat in Fryslân, Flevoland en Utrecht nieuwe deelnemers zullen worden gezocht. In de eerder onderzochte zes provincies zullen de deelnemers die eerder hebben meegedaan, opnieuw worden uitgenodigd, aangevuld met nieuwe deelnemers. In 2022 zal het Meetprogramma verder worden uitgebreid, dit wordt nog nader bepaald.

Muntjak

De Zoogdiervereniging voerde in Noord-Brabant onderzoek uit met behulp van een warmtebeeldcamera voor het opsporen van muntjak (*Muntiacus reevesi*). Hierbij werden geen muntjaks aangetroffen. Het aantal waarnemingen van muntjaks dat wordt gemeld via websites blijft laag, het gaat om incidentele waarnemingen (zie figuur 2). In Vlaanderen zijn in 2018 tientallen muntjaks illegaal uitgezet, er zijn sindsdien nog geen handvol teruggevangen, de meesten bevinden zich nog nabij Antwerpen in het wild. In het noorden van Duitsland (Schleswig Holstein) zijn 15 muntjaks uit het wild weggevangen. In 2021 moet blijken of er nog muntjaks aanwezig zijn.

Sikahert

Het sikahert (*Cervus nippon*) is geen Unielijst soort, maar levert vanwege de mogelijkheid dat het sikahert kan kruisen met het inheemse edelhert wel potentiële problemen op voor de genetische samenstelling van het edelhert. Het wordt als 'bijvangst' van het NEM Exoten onderzoek beschouwd. De waarnemingen komen binnen via meldingen die worden gevalideerd. In 2019 zijn vier sikaherten ontsnapt in het Noord-Hollands duinreservaat en er heeft voortplanting plaatsgevonden. De volwassen mannelijke dieren zijn verwijderd, er zijn nu nog vijf hinds en jongen. In 2020 waren er nog steeds sikaherten aanwezig. In 2020 zijn vier sikaherten gemeld in het Weerterbos (twee zijn verwijderd) en twee in de Kennemerduinen. Er lopen bestrijdingsopdrachten om deze dieren te verwijderen. Het sikahert is geen Unielijst soort.

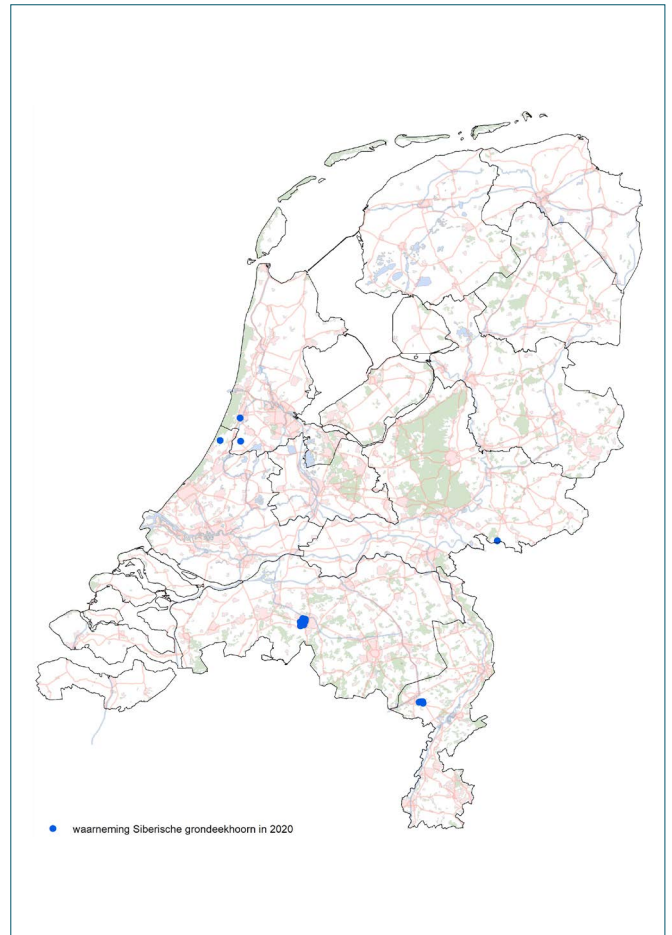
Figuur 2. Gevalideerde waarnemingen van muntjak (links) en sikahert (rechts) in 2020.

Exotische eekhoorns

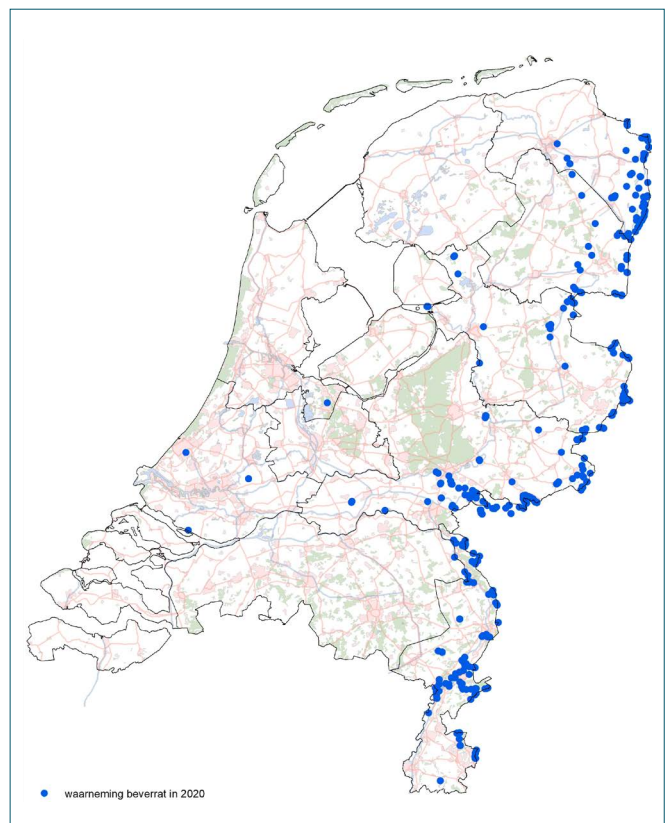
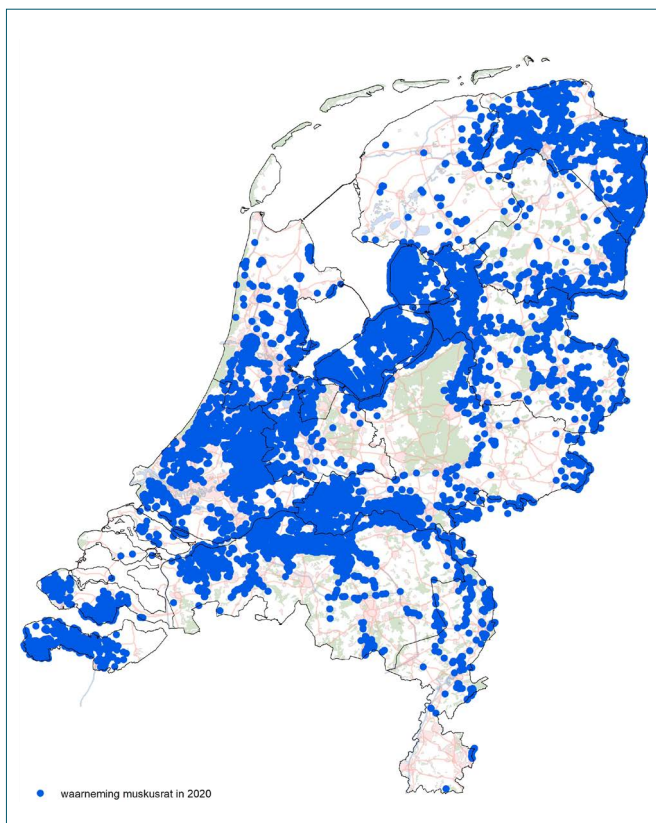
Er ontsnappen exotische eekhoorns uit gevangenschap in Nederland, maar het is niet meer toegestaan om de vier exotische eekhoorns van de Unielijst te houden. De populaties Siberische grondeekhoorn (*Eutamias sibiricus*) in Tilburg en Weert zijn nog steeds aanwezig (figuur 3). Van de Amerikaanse voseekhoorn (*Sciurus niger*), Pallas' eekhoorn (*Callosciurus erythraeus*) en grijze eekhoorn (*Sciurus carolinensis*) zijn geen bevestigde waarnemingen ontvangen. Wel werden waarnemingen doorgegeven van niet-Unielijst soorten waaronder Prevoost eekhoorn, Amerikaanse rode eekhoorn en Chinese gestreepte boomeekhoorn.

Beverrat en muskusrat

De Unie van Waterschappen (UvW) leverde de data van beverrat (*Myocastor coypus*) en muskusrat (*Ondatra zibethicus*) aan. De waterschappen hebben zich tot doel gesteld om beverrat en muskusrat in 2034 terug gedrongen te hebben tot de landsgrens. In 2019 werden er weer minder gevangen dan het jaar ervoor. Volgens de UvW is dat een teken dat de waterschappen op koers zijn om de populatie onder controle te krijgen. Ook de trend van de muskusrat binnen het Meetprogramma Dagactieve Zoogdieren laat een afname zien (zie de Telganger van najaar 2020).

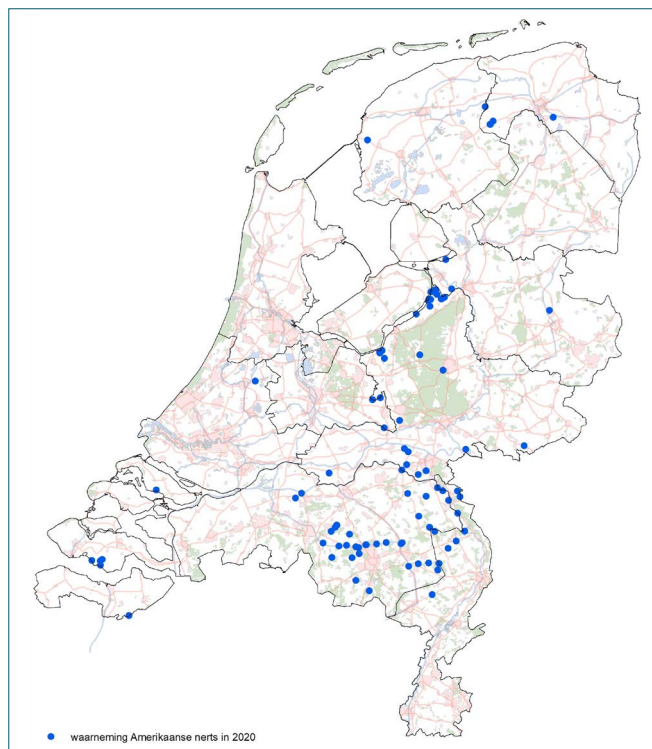
Figuur 3. Gevalideerde waarnemingen van Siberische grondeekhoorn in 2020

Figuur 4. Gevalideerde waarnemingen van muskusrat (links) en beverrat (rechts) in 2020.

Amerikaanse nerts

De Amerikaanse nerts (*Neovison vison*) is geen Unielijst soort, maar wordt als ‘bijvangst’ van cameraonderzoek en muskus- en beverrattenbestrijding wel in de gaten gehouden. In 2020 zijn de nertsenfokkerijen vervroegd geruimd om besmettingen van mensen met Covid-19 door nertsen en het ontstaan van mutaties van Covid-19 te voorkomen. In december 2020 was de ruiming voltooid en daarmee is het fokken van Amerikaanse nertsen in Nederland tot een eind gekomen. In de voorgaande jaren ontsnapten veelvuldig Amerikaanse nertsen uit fokkerijen en vingen de waterschappen als bijvangst van de muskus- en beverrattenbestrijding nog veel Amerikaanse nertsen. Naar verwachting gaat het aantal Amerikaanse nertsen dat wordt waargenomen of gevangen vanaf 2021 snel afnemen. Meldingen van Amerikaanse nertsen met fotobewijs blijven de komende jaren interessant om te ontvangen.

Figuur 5. Gevalideerde waarnemingen van Amerikaanse nerts in 2020.

NEM Meetprogramma Exoten: Ellen van Norren (landelijk coördinator), Wesley Overman, Eveline van der Jagt (vrijwilligerscoördinatie), Vilmar Dijkstra, Martijn van Oene en Tom van der Meij (CBS).